

ARREST VAN HET HOF (Vierde kamer)
11 juni 1985 *

In zaak 49/84,

betreffende een verzoek aan het Hof krachtens het Protocol van 3 juni 1971 betreffende de uitlegging door het Hof van Justitie van het Verdrag van 27 september 1968 betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (EEG-Executieverdrag), van de Hoge Raad der Nederlanden, in het aldaar aanhangig geding tussen

1) **Leon Emile Gaston Carlos Debaecker**

en

2) **Berthe Plouvier**, zijn echtgenote, te Monaco,

en

Cornelis Gerrit Bouwman, te Essen (België),

om een prejudiciële beslissing over de uitlegging van artikel 27, sub 2, van genoemd Verdrag,

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE (Vierde kamer),

samengesteld als volgt: Mackenzie Stuart, president, G. Bosco, kamerpresident, P. Pescatore, T. Koopmans en T. Bahlmann, rechters,

advocaat-generaal: P. VerLoren van Themaat

griffier: P. Heim

gelet op de opmerkingen ingediend door:

— verzoekers in het hoofdgeding, vertegenwoordigd door C. D. van Boeschoten, advocaat te 's-Gravenhage,

* Procestaal: Nederlands.

- verweerder in het hoofdgeding, vertegenwoordigd door E. Grabandt, advocaat te 's-Gravenhage,
- de regering van de Bondsrepubliek Duitsland, vertegenwoordigd door C. Böhrmer als gemachtigde,
- de regering van het Verenigd Koninkrijk, vertegenwoordigd door J. R. J. Braggins van het Treasury Solicitor's Department,
- de Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door haar juridisch adviseur E. Zimmermann, bijgestaan door W. J. L. Calkoen, advocaat te Rotterdam,

gehoord de conclusie van de advocaat-generaal ter terechtzitting van 12 februari 1985,

het navolgende

ARREST

(omissis)

In rechte

- 1 Bij arrest van 17 februari 1984, ingekomen ten Hove op 24 februari daaraanvolgend, heeft de Hoge Raad der Nederlanden krachtens het Protocol van 3 juni 1971 betreffende de uitlegging door het Hof van Justitie van het Verdrag van 27 september 1968 betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (hierna: Executieverdrag) een aantal vragen gesteld over de uitlegging van artikel 27, sub 2, van dit Verdrag.
- 2 Deze vragen zijn gerezen in een bij genoemde rechterlijke instantie aanhangig geding tussen de echtelieden Debaecker-Plouvier en C. G. Bouwman.

- 3 De echtelieden Debaecker-Plouvier hadden aan Bouwman, van Nederlandse nationaliteit, voor een periode van negen jaar, ingaande 15 oktober 1980, een bedrijfspand te Antwerpen verhuurd. Op 21 september 1981 verliet Bouwman het pand (waar hij zijn woonplaats had gevestigd) zonder opzegging en zonder zijn nieuwe adres mee te delen. Op 24 september 1981 werd hij tegen de zitting van 1 oktober 1981 gedagvaard voor de vrederechter te Antwerpen. Het deurwaarders-exploot werd hem overeenkomstig artikel 37 van het Belgische Gerechtelijk Wetboek betekend op het politiecommissariaat van de stad Antwerpen, waar hij nog was ingeschreven in het bevolkingsregister. Bij brief van 25 september 1981, die verzoekers advocaat na de inleiding van het geding op 28 september 1981 bereikte, zegde Bouwman de huurovereenkomst op; tegelijkertijd zond hij de sleutels van het gebouw terug en deelde hij zijn nieuwe adres — een postbus te Essen (België) — mee. Verzoekers' advocaat deed echter niets om verweerder op dit nieuwe adres te laten weten dat hij was gedagvaard om op 1 oktober 1981 voor de vrederechter te verschijnen. Als gevolg daarvan werd Bouwman op die datum bij verstek veroordeeld om aan de echtelieden Debaecker-Plouvier BFR 1 072 900 te betalen als „wederverhursingsvergoeding”.

- 4 Op 30 november 1981 gaf de president van de Arrondissementsrechtbank te Breda ten verzoeken van de echtelieden Debaecker-Plouvier een beschikking waarbij het verstekvonnis van de vrederechter te Antwerpen uitvoerbaar werd verklaard. Deze beschikking, waartegen Bouwman op 6 januari 1982 verzet deed, werd op 12 oktober 1982 door de Arrondissementsrechtbank vernietigd.

- 5 De Hoge Raad, waarbij verzoekers cassatieberoep hebben ingesteld, heeft de behandeling van de zaak geschorst en het Hof van Justitie de navolgende prejudiciële vragen gesteld:
 - „1) Mist artikel 27 onder 2 EEX, voor wat betreft het daar bedoelde vereiste van tijdigheid van de betekening of mededeling van het stuk dat het geding heeft ingeleid, toepassing indien de betekening of mededeling met eerbiediging van een door de rechter van de Staat van herkomst bepaalde termijn heeft plaatsgevonden en/of verweerder, al dan niet uitsluitend, woonplaats had in het rechtsgebied of het land van die rechter ?

Indien vraag 1 ontkennend wordt beantwoord:

- 2 a) Mag voor de vraag of er in een bepaald geval uitzonderlijke omstandigheden zijn die meebrengen dat de in artikel 27 onder 2 bedoelde betekening of mededeling, ofschoon regelmatig geschied, toch onvoldoende is geweest

om de door die bepaling vereiste termijn te doen aanvangen, slechts worden gelet op omstandigheden die bestaan op het ogenblik van die betekening of mededeling en waarmede de aanlegger op dat ogenblik rekening kan houden ?

Indien vraag 2 a) ontkennend wordt beantwoord:

- 2 b) Kunnen feiten, na de betekening of mededeling voorgevallen, in het bijzonder het bekend worden aan de aanlegger van een adres van de verweerder, meebrengen dat van de aanlegger kan worden verlangd dat hij nadere stappen doet ter informatie van de verweerder omtrent het op handen zijnde geding, in dier voege dat bij gebreke van die stappen de door artikel 27 onder 2 vereiste termijn niet aanvangt ?

Indien vraag 2 b) bevestigend wordt beantwoord:

- 2 c) Welke maatstaf moet dan te dier zake worden aangelegd ? Staat in het bijzonder de omstandigheid dat aan de verweerder is te wijten dat het regelmatig betekende of meegedeelde stuk hem niet heeft bereikt, eraan in de weg dat de rechter, mede in het licht van bijvoorbeeld de omstandigheid dat de aanlegger ermee bekend was dat de verweerder zijn als woonplaats geldend adres had verlaten, kan oordelen dat nadere stappen als voormeld waren vereist ?”
- 6 Schriftelijke opmerkingen zijn ingediend door partijen in het hoofdgeding, de regering van de Bondsrepubliek Duitsland, de regering van het Verenigd Koninkrijk en de Commissie van de Europese Gemeenschappen.
 - 7 De eerste vraag van de Hoge Raad strekt ertoe te vernemen, of artikel 27, sub 2, Executieverdrag, luidens hetwelk beslissingen niet worden erkend indien het stuk dat het geding inleidt, niet regelmatig en tijdig aan de verweerder tegen wie verstek is verleend, is betekend of meegedeeld, voor wat het vereiste betreft om het stuk tijdig te doen toekomen, toepassing mist, indien de betekening of mededeling met eerbiediging van de door de rechter van de staat van herkomst bepaalde termijn heeft plaatsgevonden en/of verweerder woonplaats had in die staat.
 - 8 Op deze eerste vraag moet volgens verzoekers in het hoofdgeding worden geantwoord, dat artikel 27, sub 2, niet van toepassing is wanneer de verweerder ten tijde van de betekening van het procesinleidende stuk woonplaats had in de staat

van herkomst, althans wanneer die woonplaats (zoals in casu) zijn uitsluitende woonplaats was.

- 9 Verweerder in het hoofdgeding betwist deze uitlegging. Hij voert aan dat, gelet op de tekst van artikel 27, sub 2, de toepassing van de regels die het Executieverdrag geeft „ter verzekering van de rechten van de verdediging”, niet mag worden beperkt tot enkel het geval dat de verweerder zijn woonplaats heeft in een andere verdragsluitende staat dan die van het gerecht van herkomst. Anders zou de aangezochte rechter bij de beoordeling van de tijdigheid van de betekening of mededeling geen enkele toetsingsruimte meer hebben, wanneer hij wordt verzocht om tenuitvoerlegging van een beslissing die tussen partijen met woonplaats in een zelfde verdragsluitende staat is gegeven. Verweerders’ opvatting wordt gedeeld door de Commissie en de regering van de Bondsrepubliek Duitsland, alsook door de regering van het Verenigd Koninkrijk, die erop wijst, dat het Hof in zijn arrest van 16 juni 1981 (zaak 166/80, Klomps, Jurispr. 1981, blz. 1593) reeds stilzwijgend heeft erkend dat artikel 27, sub 2, van toepassing is, ongeacht of de partijen in verschillende staten dan wel in dezelfde staat wonen.
- 10 Op de vraag van de Hoge Raad moet in de eerste plaats worden geantwoord, dat geen enkel argument voor een bevestigend antwoord kan worden gevonden in de tekst van bedoeld artikel, dat geen enkele voorwaarde stelt met betrekking tot de woonplaats van de verweerder. Weliswaar heeft het Executieverdrag volgens zijn preambule ten doel „de vereenvoudiging van de formaliteiten waarvan de wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen onderworpen zijn, te verzekeren”, maar dit doel mag blijkens ’s Hofs vaste rechtspraak niet worden bereikt door op enigerlei wijze afbreuk te doen aan de rechten van de verdediging.
- 11 Wat artikel 27 Executieverdrag betreft blijkt uit de bewoordingen zelf van dit artikel, dat de rechter van een verdragsluitende staat, aan wie om erkenning wordt verzocht, deze slechts kan weigeren om één van de daarin uitdrukkelijk opgesomde redenen, waaronder die sub 2, die strekt tot bescherming van de rechten van de verdediging van een verweerder die in het buitenland bij verstek is veroordeeld. Artikel 27, sub 2, bepaalt immers, dat beslissingen niet worden erkend „indien het stuk dat het geding inleidt, niet regelmatig en zo tijdig als met het oog op zijn verdediging nodig was aan de verweerder, tegen wie verstek werd verleend, is

betekend of is medegedeeld." Deze bepaling houdt rekening met het feit, dat de verschillende verdragsluitende staten regels inzake fictieve betekening kennen, die toepassing vinden wanneer de verweerder geen bekende woonplaats heeft, en waarvan de gevolgen in uiteenlopende mate bij wijze van fictie worden geconstrueerd. De waarschijnlijkheid dat de verweerder daadwerkelijk van de betekening kennis heeft gekregen en dus de nodige tijd heeft gehad om zijn verdediging voor te bereiden, kan aanzienlijk groter of kleiner zijn naar gelang van de in elke rechtsorde bestaande regels inzake fictieve betekening.

- 12 Derhalve moet artikel 27, sub 2, aldus worden uitgelegd, dat het ten doel heeft de rechten van de verdediging van de verweerder, tegen wie verstek werd verleend, in het stadium van de erkenning van een in een andere verdragsluitende staat gegeven beslissing te beschermen, zelfs indien aan de betekenings- of mededelingsregels van die verdragsluitende staat is voldaan.
- 13 Op de eerste vraag moet mitsdien worden geantwoord, dat artikel 27, sub 2, Executieverdrag, voor wat betreft het daar bedoelde vereiste van tijdigheid van de betekening of mededeling van het stuk dat het geding inleidt, ook van toepassing is indien de betekening of mededeling met eerbiediging van een door de rechter van de staat van herkomst bepaalde termijn heeft plaatsgevonden en ongeacht of verweerder, al dan niet uitsluitend, woonplaats had in het rechtsgebied of het land van die rechter.
- 14 Met het eerste onderdeel van zijn tweede vraag [vraag 2 a)] wenst de Hoge Raad te vernemen, of voor de vraag of er uitzonderlijke omstandigheden zijn die meebrengen dat de betekening of mededeling, ofschoon regelmatig geschied, toch onvoldoende is geweest om de verweerder in staat te stellen zijn verdediging te verzekeren en dus de ingevolge artikel 27, sub 2, vereiste termijn te doen aanvangen, slechts mag worden gelet op omstandigheden die bestaan op het ogenblik van de betekening of mededeling en waarmee de aanlegger op dat ogenblik rekening kan houden.
- 15 Alle partijen die opmerkingen hebben ingediend, herinneren in dit verband aan vorengenoemd arrest van 16 juni 1981, waarin werd beslist dat de aangezochte rechter zijn onderzoek in de regel weliswaar kan beperken tot de vraag of de termijn vanaf de dag waarop de betekening of mededeling regelmatig is geschied, de verweerder voldoende tijd heeft gelaten voor zijn verdediging, doch wel dient na te gaan of er, in het concrete geval, uitzonderlijke omstandigheden zijn die tot de conclusie kunnen leiden dat de betekening of mededeling, ofschoon regelmatig

geschied, toch onvoldoende is geweest om de verweerder in staat te stellen zijn verdediging voor te bereiden, en dus de ingevolge artikel 27, sub 2, vereiste termijn te doen aanvangen.

- 16 Verzoekers in het hoofdgeding leggen dit arrest aldus uit, dat geen acht mag worden geslagen op omstandigheden waarvan eerst na de betekening is gebleken, en dat het niet aannemelijk is dat een regelmatige betekening die op het ogenblik waarop zij wordt verricht, geoordeeld naar de dan bestaande omstandigheden, voldoende wordt geacht om de termijn te doen aanvangen, dit rechtsgevolg door later opgekomen omstandigheden zou kunnen verliezen. Dit zou te zwaarder wegen omdat het verweer van artikel 27, sub 2, niet enkel tegen de tenuitvoerlegging, maar ook tegen de erkenning van een beslissing kan worden aangevoerd.
- 17 De mening van verzoekers in het hoofdgeding wordt tot op zekere hoogte door de Commissie gedeeld om redenen die verband houden met de rechtszekerheid, met de noodzaak om artikel 27, sub 2, — als afwijking van het algemeen verbod om in het kader van de tenuitvoerlegging tot een nieuwe feitelijke beoordeling over te gaan - restrictief uit te leggen, en met het feit dat de nationale rechtsstelsels in hun regelingen inzake betekening reeds waarborgen hebben ingebouwd. Zij erkent echter de mogelijkheid om zeer uitzonderlijke omstandigheden, die zich na de betekening hebben voorgedaan en niet aan de verweerder kunnen worden toegerekend, in aanmerking te nemen.
- 18 Verweerder in het hoofdgeding, de regering van de Bondsrepubliek Duitsland en de regering van het Verenigd Koninkrijk pleiten daarentegen voor een ontkennend antwoord en beklemtonen vooral, dat slechts bij inachtneming van alle omstandigheden, dus ook die welke na de betekening zijn ontstaan, de beschermende functie van artikel 27, sub 2, ten volle tot gelding kan komen.
- 19 Bij dit onderdeel van de tweede vraag moet worden overwogen, dat indien de in aanmerking te nemen omstandigheden zouden worden beperkt tot die welke ten tijde van de betekening bekend waren, het begrip „tijdigheid” zo restrictief en formeel dreigt te worden uitgelegd, dat het in feite zou samenvallen met de voorwaarde van regelmatigheid van de betekening, hetgeen ertoe zou leiden dat een van de waarborgen die het Executieverdrag de verweerder biedt, zou wegvallen.

- 20 Uit het voorafgaande volgt, dat het vereiste van „tijdigheid”, dat juist is bedoeld om de verweerder een daadwerkelijke bescherming van zijn rechten te verzekeren, ook moet worden beoordeeld aan de hand van feiten die, ofschoon na de betekening voorgevallen, toch kunnen beletten dat die betekening de belanghebbende daadwerkelijk in staat stelt zijn verdediging voor te bereiden.
- 21 Deze oplossing wordt overigens bevestigd door het arrest van 16 juni 1981. Daarin heeft het Hof verklaard, dat om vast te stellen of de betekening tijdig is geschied, rekening kan worden gehouden met „alle omstandigheden van de zaak, daaronder begrepen de wijze waarop de betekening of mededeling is geschied, de betrekkingen tussen de verzoeker en de verweerder, of de aard van de stappen die de laatste had moeten doen om een beslissing bij verstek te voorkomen”. Het onderzoek van de stappen die men had moeten doen om een beslissing bij verstek te voorkomen, heeft noodzakelijkerwijs betrekking op omstandigheden die zich na de betekening hebben voorgedaan.
- 22 Op het eerste onderdeel van de tweede vraag [vraag 2 a)] moet mitsdien worden geantwoord, dat de aangezochte rechter bij zijn onderzoek van de vraag of de betekening tijdig is geschied, ook rekening kan houden met uitzonderlijke feiten of omstandigheden die zich na de regelmatige betekening hebben voorgedaan.
- 23 De tweede vraag van de Hoge Raad omvat nog twee onderdelen, respectievelijk aangeduid als vraag 2 b) en vraag 2 c). Met vraag 2 b) wenst de nationale rechterlijke instantie te vernemen of feiten, na de betekening of mededeling voorgevallen, kunnen meebrengen dat van de aanlegger kan worden verlangd dat hij nadere stappen doet ter informatie van de verweerder omtrent het op handen zijnde geding, in dier voege dat bij gebreke van die stappen de ingevolge artikel 27, sub 2, vereiste termijn niet aanvangt. Vraag 2 c) strekt ertoe te vernemen, of de omstandigheid dat aan de verweerder is te wijten dat het regelmatig betekende of meege-deelde stuk hem niet heeft bereikt, eraan in de weg staat dat de rechter, mede in het licht van bijvoorbeeld de omstandigheid dat de aanlegger ermee bekend was dat de verweerder zijn als woonplaats geldend adres had verlaten, kan oordelen dat nadere stappen, als in vraag 2 b) bedoeld, hadden moeten worden gedaan.
- 24 Met betrekking tot vraag 2 b) merken verzoekers in het hoofdgeding op, dat een verplichting als daarin bedoeld, noch in de toepasselijke nationale wetgeving noch in het Executieverdrag zelf is voorzien. Zij zijn van mening dat zulk een regel de rechtszekerheid in het procesrecht zou aantasten. Er zou op dit punt bovendien geen eenvormige praktijk in de Lid-Staten bestaan: soms is men formeler en dus

minder geneigd om stappen te doen die de wet of het Executieverdrag niet voorschrijft. En ook wanneer het te waardenen zou zijn wanneer een advocaat in een geval als het onderhavige de wederpartij inlicht of de zaak doet aanhouden, zou men in elk geval hem geen verwijten kunnen maken indien hij dat niet doet.

- 2 Ook de Commissie is van mening dat een dergelijke verplichting de rechtszekerheid ernstig zou bedreigen. Er zou dus geen enkel procesrechtelijk rechtsgevolg moeten worden verbonden aan het feit dat de aanlegger de verweerder niet op de hoogte heeft gebracht, toen hij na de betekening vernam dat laatstgenoemde elders te bereiken was.
- 26 Verweerder in het hoofdgeding, de regering van de Bondsrepubliek Duitsland en de regering van het Verenigd Koninkrijk stellen daarentegen voor, de vraag bevestigend te beantwoorden, en beklemtonen onder meer, dat artikel 27, sub 2, juist ten doel heeft om, naast de formele betekening of mededeling, het recht van hoor en wederhoor en dus de mogelijkheid tot verdediging te verzekeren. Men zou dus zoveel mogelijk moeten zien te voorkomen dat een verweerder wordt geconfronteerd met een proces of een vonnis zonder de gelegenheid te hebben gehad zich te verdedigen.
- 27 Wat dit onderdeel van de tweede vraag betreft moet eraan worden herinnerd, dat de vraag of de betekening tijdig is geschied, afhangt van een feitelijke beoordeling en dus niet kan worden beslist op grond van het nationale recht van het land van herkomst, noch op grond van het nationale recht van de aangezochte rechter. Tot stappen als bedoeld in de prejudiciële vraag, is de aanlegger krachtens het Executieverdrag echter niet verplicht. Het gaat juist om een feitelijk gegeven dat bij de vaststelling of de betekening tijdig is geschied, in aanmerking moet worden genomen.
- 28 Zo gezien, verplicht de omstandigheid dat de aanlegger na de betekening kennis kreeg van een nieuw adres van de verweerder, hem niet tot nieuwe stappen, maar zij brengt wel mee, dat het latere gedrag van de aanlegger van belang wordt voor de vraag of de betekening tijdig is geschied. Door de verweerder op zijn nieuwe adres op de hoogte te brengen, voorkomt de aanlegger immers dat de aangezochte rechter de adreswijziging zou kunnen bestempelen als een uitzonderlijke omstandigheid die belet dat de betekening aan het oude adres als tijdig kan worden beschouwd.

- 29 Met betrekking tot vraag 2 c) menen verzoekers in het hoofdgeding dat, indien al van de aanlegger gevergd kan worden dat hij nadere stappen doet, het achterwege laten daarvan niet noodzakelijk ertoe noopt, de erkenning of tenuitvoerlegging te weigeren, indien het aan de verweerder is te wijten dat het de aanlegger ten tijde van de betekening niet bekend was op welk adres hij kon worden bereikt. Daarbij zou de verweerder er echter niet mee kunnen volstaan, een postbusnummer mee te delen. De Commissie deelt deze zienswijze en meent dat, indien het regelmatig betekende of meegedeelde stuk verweerder door diens eigen schuld niet heeft bereikt, de aanlegger geenszins verplicht is aanvullende stappen te doen, zelfs indien hij later kennis krijgt van verweerders nieuwe adres.
- 30 Verweerder in het hoofdgeding, de regering van de Bondsrepubliek Duitsland en de regering van het Verenigd Koninkrijk zijn van mening, dat het gedrag van de verweerder eveneens behoort tot de omstandigheden die de aangezochte rechter bij de beoordeling van de tijdigheid van de betekening in aanmerking kan nemen, en dat de invloed van dit gegeven door de rechter zal moeten worden getoetst aan het vereiste dat de rechten van de verdediging daadwerkelijk worden beschermd.
- 31 Aangezien, zoals hiervóór gezegd, artikel 27, sub 2, ten doel heeft verweerder in staat te stellen zich daadwerkelijk te verdedigen, moet het ervoor worden gehouden dat men zich niet op een aan de verweerder toerekenbare gedraging kan beroepen om de betekening te kwalificeren als tijdig geschied ook indien de aanlegger nadien heeft vernomen dat de verweerder op een nieuw adres te bereiken was. In dat geval zou men immers uitgaan van een vermoeden dat de betekening „tijdig” is geschied. Een dergelijk vermoeden moge aanvaardbaar zijn wanneer men niet wist waar de verweerder kon worden bereikt, het zou echter kennelijk onverenigbaar zijn met de bescherming van de rechten van de verdediging, wanneer de aanlegger na de betekening heeft vernomen waar de verweerder te bereiken was.
- 32 Kan een aan verzoeker toe te rekenen gedraging dus niet automatisch dienen om het in aanmerking nemen van uitzonderlijke omstandigheden waardoor de betekening ontoereikend werd, uit te sluiten, een dergelijke gedraging zal door de aangezochte rechter kunnen worden beoordeeld als een van de gegevens aan de hand waarvan hij kan vaststellen of de betekening tijdig is geschied. Het zal dus aan die rechter staan om in een geval als het onderhavige te beoordelen, in hoeverre de aan de verweerder toe te rekenen gedraging kan opwegen tegen het feit dat de aanlegger na de betekening kennis heeft gekregen van verweerders nieuwe adres.

- 33 Gelet op een en ander, moet mitsdien op het tweede en derde onderdeel van de tweede vraag [vragen 2 b) en 2 c)] worden geantwoord, dat de omstandigheid dat de aanlegger na de betekening kennis heeft gekregen van een nieuw adres van de verweerder, alsook de omstandigheid dat de verweerder verantwoordelijk is voor het feit dat het regelmatig betekende stuk hem niet heeft bereikt, gegevens zijn die de aangezochte rechter in aanmerking kan nemen bij zijn onderzoek van de vraag of de betekening tijdig is geschied.

Kosten

- 34 De kosten door de regering van de Bondsrepubliek Duitsland, de regering van het Verenigd Koninkrijk en de Commissie van de Europese Gemeenschappen wegens indiening hunner opmerkingen bij het Hof gemaakt, kunnen niet voor vergoeding in aanmerking komen. Ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding is de procedure als een aldaar gerezen incident te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen.

HET HOF VAN JUSTITIE (Vierde kamer),

uitspraak doende op de door de Hoge Raad der Nederlanden bij arrest van 17 februari 1984 gestelde vragen, verklaart voor recht:

- 1) Artikel 27, sub 2, Executieverdrag is, voor wat betreft het daar bedoelde vereiste van tijdigheid van de betekening of mededeling van het stuk dat het geding inleidt, ook van toepassing indien de betekening of mededeling met eerbiediging van een door de rechter van de staat van herkomst bepaalde termijn heeft plaatsgevonden en ongeacht of verweerder, al dan niet uitsluitend, woonplaats had in het rechtsgebied of het land van die rechter.
- 2) Bij zijn onderzoek van de vraag of de betekening tijdig is geschied, kan de aangezochte rechter ook rekening houden met uitzonderlijke feiten of omstandigheden die zich na de regelmatige betekening hebben voorgedaan.

- 3) De omstandigheid dat de aanlegger na de betekening kennis heeft gekregen van een nieuw adres van de verweerder, alsook de omstandigheid dat de verweerder verantwoordelijk is voor het feit dat het regelmatig betekende stuk hem niet heeft bereikt, zijn gegevens die de aangezochte rechter in aanmerking kan nemen bij zijn onderzoek van de vraag of de betekening tijdig is geschied.

Mackenzie Stuart

Bosco

Pescatore

Koopmans

Bahlmann

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op 11 juni 1985.

De griffier

De president

P. Heim

A. J. Mackenzie Stuart